

Rotgers: Overschrijden nitraatnorm vaak niet veroorzaakt door de landbouw

30 oktober 2022

Geesje Rotgers, onderzoeksjournalist bij de Stichting Agrifacts (STAF), onderzoekt de vervuilde watermeetpunten uit de Nederlandse waterkwaliteitsrapportage. Deze rapportage vormt de basis voor de derogatiebeschikking. Eenentwintig meetpunten kregen de kwalificatie ‘slecht’. Rotgers zocht uit waar de meetpunten lagen en wat mogelijke oorzaken zijn van de slechte waterkwaliteit.

Rotgers presenteerde haar bevindingen afgelopen week tijdens een door de DDB georganiseerd symposium over waterkwaliteit voorafgaand aan de vakbeurs in Hardenberg (OV).

Voor het verstrekken van een derogatievergunning kijkt de Europese Unie vooral naar de kwaliteit van het oppervlaktewater. Uit de vierjaarlijkse waterkwaliteitsrapportage komt naar voren dat bij slechts bij één procent van de meetpunten sprake is van overschrijding van de nitraatnorm. Een groter probleem vormt de aanwezigheid van nutriënten in het water: 58 procent van de meetpunten is te voedselrijk.

Inzoomen op stikstof

Rotgers onderzocht de mogelijke oorzaken van het overschrijden van de nitraatnorm bij 21 meetpunten die het predicaat 'slecht' kregen. Zes meetpunten bevonden zich in een recreatieplas. Voor recreatieplassen geldt een extra strenge norm van maximaal 0,9 milligram stikstof per liter. Deze plassen hebben een open verbinding met kanalen, waar een stikstofnorm van tussen de 2,3 en 2,8 milligram stikstof per liter geldt. Dit maakt het nagenoeg onmogelijk de stikstofnorm in de recreatieplas onder de 0,9 milligram stikstof per liter te houden.

Drie meetpunten bevinden zich in een vogelplas. De invloed van vogelpoep op de kwaliteit van het oppervlaktewater is volgens Rotgers enorm.

Het buitenland

Vijf meetpunten met het predicaat 'slecht' hebben te maken met instroom van water uit de ons omringende landen. Zo geldt in België een stikstofnorm van 4 milligram stikstof per liter en in Nederland een norm van 2 milligram per liter. In Duitsland is de stikstofnorm voor grote wateren vergelijkbaar met die van Nederland, maar veroorzaakt vooral de instroom uit kleinere wateren problemen met de waterkwaliteit. Dit omdat de Duitse normen ruimer zijn dan de Nederlandse.

Twee meetpunten zijn vervuild als gevolg van foutieve rioolaansluitingen. Het komt in Nederland regelmatig voor dat, in plaats van regenwater, afvalwater wordt geloosd op het oppervlaktewater. Hierdoor ontstaat een dikke laag drab op de bodem van de watergang of waterplas, waarin hoge concentraties stikstof worden gemeten.

Beekdalen vormen een probleem

Rotgers beëindigt het overzicht van meetpunten met een slechte waterkwaliteit met de beekdalen. In de beekdalen is op zes plaatsen een te hoog stikstofgehalte gemeten. En bij deze meetpunten is het heel aannemelijk dat de landbouw daar een grote rol in heeft gespeeld.

Waterschappen hebben de mogelijkheid de stikstofnorm bij te stellen wanneer omgevingsfactoren een rol hebben in de waterkwaliteit. Niet alle waterschappen maken gebruik van deze mogelijkheid, waardoor er geen correctie plaatsvindt op de gemeten stikstofgehalten en een overschrijding al snel wordt toegeschreven aan de landbouw.

Grondwater

De nitraatnorm in grondwater werd bij 14 procent van de meetpunten overschreden. Navraag maakte duidelijk dat een aantal van die meetpunten midden in stedelijk gebied ligt. Dit roept de vraag op of de landbouw dan nog wel als vervuiler kan worden aangewezen. Verder onderzoek moet duidelijk maken of deze meetpunten daadwerkelijk midden in de stad liggen.

Daarnaast is er ook een aantal meetpunten met de kwalificatie slecht die niet in verstedelijkt gebied liggen. Ook van deze meetpunten is Rotgers nog aan het onderzoeken wat de oorzaak van de slechte waterkwaliteit is.

Wees alert

Rotgers roept de aanwezige landbouwers op zelf ook alert te zijn op de waterkwaliteit in hun omgeving. „Check watermetingen in uw buurt, ga kijken op meetlocaties met opvallende uitslagen en vraag naar de oorzaak van de gevonden gehalten. Niet Brussel, maar de waterschappen stellen de stikstofnormen vast. En niet alle waterschappen hebben een goede onderbouwing bij de door hen gehanteerde normen”, legt zij uit.

De waterkwaliteitsmetingen zijn terug te vinden op een speciale site, maar zijn door het gebruik van GIS-bestanden niet altijd goed leesbaar voor het brede publiek. Rotgers hoopt dat steeds meer waterschappen de resultaten van de watermetingen in de toekomst in begrijpelijke tabellen gaan presenteren.

Tekst: Hermien van der Aa